

Månadsbrev till den Ekumeniska komuniteten i Bjärka-Säby

Monastero di Bose den 29 maj 2009

Kära systrar och bröder,

Ett mildt försommarregn välkomnade oss till Bergamo i söndags kväll, när ett 20-tal av komunitetens medlemmar landade för vidare färd till Monastero di Bose. Väl framme i det ekumeniska klostret vid foten av de norditalienska alperna blev vi visade till våra rum av broder Marco, en av de fem i komuniteten som välkomnar och tar hand om gästerna. Nu längtade vi efter att klostrets klockor, efter en välbehövlig natts sömn, skulle ringa in den nya dagen och kalla oss till morgonbönen i kyrkan!

Vi är här för några retreat- och samtalsdagar, men också för att fler i vår komunitet ska få lära känna den plats och den gemenskap som under de senaste åren blivit en stor gåva till oss i Bjärka-Säby. Komuniteten i Bose har, vågar jag påstå, blivit den viktigaste förebildliga miljön i formeringen av vår spiritualitet. Deras uppmuntran och stöd för den väg vi själva försöker gå har stärkt, uppmuntrat och korrigerat oss. Här ”modelleras” ett liv som vi känner djup samhörighet med, och som hjälper oss att se hur ett gemensamt kristet liv kan gestaltas i vår egen tid.

Tron lever av förebilder och komuniteten i Bose har teckenkaraktär. När jag för egen del regelbundet har återvänt hit under de senaste fyra åren, har det blivit allt tydligare varför gemenskapen i Bose, trots sin relativt korta historia, skänker hopp åt så många. Genom att visa hur ett monastiskt liv kan formas i vår tid, ger de konturer åt ett liv i Kristi efterföljd som varje kyrka och kristen gemenskap kan lära av.

*

Vad är det som är utmärkande för komuniteten i Bose och i vilken mening är den ett tecken? Låt mig här, i sju iakttagelser, få försöka sammanfatta mina intryck av denna plats och det liv i gemenskap som möter besökaren.

1. *Kommuniteten i Bose är traditionell och på samma gång djärvt nyskapande.* Gång på gång framhåller bröderna och systrarna hur det är i de första århundradenas monastiska liv, mer än i medeltidens klosterliv och andliga rörelser, som de hämtar sina förebilder och sin vägledning. Löftet som bröderna och systrarna ger gäller ett liv i celibat och ett liv i gemenskap. Man anknyter till det gemensamma klosterlivets tre stora fäder under 300-talet: Pachomios i Egypten, Basileios i öst och Benedikt i väst. Men de ideal som dessa representerar försöker man forma i sin egen tid och kultur. Själva menar de sig inte representera något nytt eller annorlunda, men var och en som kommer hit märker snart att klosterlivet i Bose är nyskapande i många avseenden. Här lever män och kvinnor tillsammans i celibat, här formar man en gemenskap som står fri från konfessionell tillhörighet och därmed är ett utmanande vittnesbörd om kristen enhet och här går man ut ur världen utan att ta avstånd från världen och demonisera sin omvärld, en frestelse som alltid lurar på radikala kristna grupper. ”I världen men inte av världen” – detta svårfångade evangeliska ideal ges här en avväpnande konkretion!
2. *Bröderna och systrarna ser sig som en del av kyrkan och underordnar sig dess ämbete, utan att okritiskt och underdånigt acceptera vad kyrkans ledare säger och gör.* Jag minns mitt första besök i Bose tillsammans med tidskriften Pilgrims referensgrupp för fyra år sedan. Vi kom hit samma kväll som det senaste påvevalet avgjordes, och i vespern kungjordes namnet på den nye påven. Man kunde höra en knappnål falla och ingen undgick att känna den nedstämdhet som fanns i luften. Josef Ratzinger hade gjort sig känd som en konservativ teolog utan större ekumeniska visioner. Även om Benedictus XVI sedan dess har överraskat även en del av dem hörde till de mest kritiska till valet av honom som påve, behåller man här en kritisk distans. ”Men vi försöker vara kritiska på ett ’mjukt’ sätt, utan att förakta eller bli aggressiva”, säger en av bröderna när vi samtalar om kommunitetens förhållningssätt till såväl kyrka som kultur. Intressant att notera är hur ofta kyrkliga ledare söker sig till Bose för samtal och retreat. För ett år sedan var de svenska kyrkoledarna från samtliga kyrkofamiljer här och om två veckor kommer alla 14 biskoparna från Svenska kyrkan hit. Bland traditionalisterna inom den katolska kyrkan i Italien är dock kommuniteten och dess prior, den frispråkige Enzo Bianchi, en nagel i ögat. De representerar en ekumenisk öppenhet som inte faller alla i smaken.

3. *Den ekumeniska visionen genomsyrar platsen.* Redan från dess födelse var komuniteten i Bose ekumenisk. Den lilla gruppen bestående av fem personer som 1968 beslutade sig för att leva tillsammans här bestod både av katoliker och protestanter. De flesta av de i dag åttiotalet medlemmarna i komuniteten är italienare och tillhör den romersk-katolska kyrkan, men här finns också flera som har reformert bakgrund, och en syster från den rysk-ortodoxa kyrkan tillhör komuniteten med särskilt tillstånd från sin kyrka. Bönen om kyrkans enhet ljuder ständigt i gudstjänsterna, viljan att lyssna till och lära av olika kristna traditioner skapar en hållning av ödmjukhet och nyfikenhet. Subtila attityder som så lätt uppträder och skapar exklusivitet i täta andliga gemenskaper – ”Här är vi som har funnit något som andra inte sett” – lyser helt med sin frånvaro. Och inte minst: det öppna nattvardsbordet dit alla gäster är välkomna, oavsett konfessionell tillhörighet, gör denna gemenskap till ett unikt enhetens tecken i vår tid.

4. *Tilliten till Guds ord är grunden i komunitetens spiritualitet.* ”Det första vi gör när vi stiger upp vid 4.30 eller 5 på morgonen är att under bön läsa Bibeln”, säger syster Alice när hon ger oss en introduktion till den bedjande läsningen av Bibeln, *lectio divina*. Detta sätt att läsa Bibeln har en enda bön som utgångspunkt: ”Gud, jag vill möta dig!” Man behöver inte vara här länge för att slås av den framträdande plats Guds ord har i komunitetens liv. *Lectio continua*, läsningen av hela Bibeln i gudstjänsterna, bok efter bok, i förening med *lectio divina*, det personliga lyssnandet till Guds röst i Skriften, är den viktigaste formerande kraften i Bose. ”Bibeln är skatten i våra liv”, säger syster Alice. ”Det är i Skriften, framför allt, som vi träder i relation till Gud.” Förtroendet för Bibeln visar sig också i det sätt på vilket man medvetet valt att tona ner vissa uttryck från den kristna traditionen som har svagt stöd i Skriften. Komuniteten i Bose är något så ovanligt som en gemenskap med katolsk liturgi, ortodox vördnad för ikoner och protestantisk kärlek till Bibeln! Denna flammande kärlek till Guds ord är något av det mest slående när man läser och lyssnar till Enzo Bianchi, komunitetens prior, och är en eld som denne tänt i brödernas och systrarnas hjärtan. (Det var inte för inte som broder Enzo inbjöds som expert av påven Benedikt när denne i höstas samlade några hundra biskopar i den katolska kyrkan till en synod om ”Guds ords plats i kyrkan.”) Efter tre dagar här hörde jag en av bröderna i vår komunitet säga: ”Jag har inte känt en sådan längtan efter att läsa Bibeln på flera år.”

5. *Liturgin utgör hjärtat och glädjen i komunitetens liv.* ”Om man vill lära känna vår komunitet ska man delta i gudstjänsterna”, säger broder Mattias, som besökte oss i Bjärka-Säby förra hösten. ”I liturgin framträder vi som gemenskap, här blir vår identitet och kallelse tydlig.” Kallelsen är att tillbe och ära Gud. Den kallelsen gäller varje kristen. Det är därför vi behöver platser som dessa. I den ljuvliga liturgin som tre gånger dagligen firas i klosterkyrkan får vi som gäster en levande påminnelse om ”det enda nödvändiga” – at älska och ära Gud. Liturgi – av grekiskans *leitourgia* – betyder ”tjänst” och anspelar på samhället. Den kristna gudstjänsten är mer än en uppbyggelsestund för dem som deltar. Den firas som ett tecken på vad hela vårt liv går ut på, och den firas för hela världens skull. Varje gudstjänstfirande församling är en mänsklighet i miniatyr, som i tillbedjan och förbön bär och representerar hela skapelsen inför Gud. Komuniteten i Bose har, till skillnad från många andra kloster, valt att inte använda särskilda kläder i sin vardag – ”vi är inte annorlunda än andra och vill därför inte utmärka oss”, säger de – i gudstjänsten däremot är de iklädda vita albor. De liturgiska kläderna är ett synligt tecken på den kallelse varje kristen har genom dopet, men också en symbol för hur liturgin sammanfattar hela det liv de lever som komunitet. När bröderna och systrarna sjunger liturgin, vända mot varandra, föregriper de det rike vi väntar på – det rike vi är kallade att gestalta redan nu, i gemenskap och utgivande tjänst för världen.

6. *Enkelhet och estetik i en lugn förening återspeglar Guds skönhet på livets alla områden.* När komunitetens prior, Enzo Bianchi, anlände hit i december 1965 bestod Bose av några förfallna hus, utan elektricitet och rinnande vatten. Här har bröderna och systrarna skapat ett samhälle i miniatyr, där arkitekturen med de rena, klara linjerna smälter in i det andlöst vackra landskapet. De robusta möblerna i rummen, den återhållet arrangerade klosterträdgården, för att inte tala om måltiderna, avger samma vittnesbörd: det enkla är det sköna och det goda. Omsorgen om de små detaljerna vittnar om att inget är för litet eller för obetydligt för att avge ett vittnesbörd om Guds godhet. Förfylning, förflackning och slarv däremot följer av inre splittring och oro i själen. Att under några dagar leva här är en stark påminnelse om hur vår yttre miljö avspeglar vårt inre liv. Form och innehåll kan inte skiljas åt, de förstärker och speglar varandra. Brödernas och systrarnas klädsel i vardagen är i sig talande. De använder som sagt inte i klosterdräkt, men klär sig på ett sätt som inte väcker uppseende eller

distraherar, varken ovårdad eller utbroderat. Här uppträder alla propert klädda, i neutrala, lågmälda färger, systrarna alltid i kjol, som ett sätt att i en kommunitet där män och kvinnor lever tillsammans, uttrycka att jämlikhet inte raderar ut skillnader. Kombinationen av enkelhet och skönhet får givetvis sitt mest påtagliga avtryck i liturgin. De vackra, vita kåporna, den stramt men vackert sjungna tidebönen, sparsamma liturgiska rörelser, i form av bugningar och korstecken, vittnar återigen om hur det inre och det yttre korresponderar. Kropp och själ eftersträvar samma hållning – och förvärvar samma resning – i gudstjänsten. Den som söker det fördolda livet med Kristus hos Gud befrias långsamt från överdrifter i alla riktningar.

7. *Det djupa allvaret i förening med den avspända hållningen skapar en miljö där många känner sig hemma.* Vägen mellan förfall och fanatism är smal och ofta svår att gå. Historien vimlar av exempel på kristna grupper som i sin iver att ta kallelsen till helighet på allvar odlat exklusivitet och därmed förstärkt känslan av otillräcklighet i sin omgivning. ”Det är inget speciellt med oss”, är en kommentar man ofta hör från bröderna och systrarna i Bose. Det är inte allas kallelse att bli munkar, men det är allas kallelse att söka ett odelat hjärta, där kärleken kan bo i hela dess fullhet. Inget är därför mer avslöjande, på gott och ont, i en kristen gemenskap än dess självbild och därmed de attityder den odlar gentemot sin omvärld. Varken självgodhet eller ett självutgivande liv går att dölja. Kanske är ett av de viktigaste kännetecknen på en frisk andlighet, just att den får människor som kommer i dess närhet att andas lättare, känna sig inneslutna och därmed delaktiga. Den upprätthåller inte ett sociologiskt ”vi” gentemot ett ”dom”. Detta borde vara utmärkande för den kristna kyrkan, och där så är fallet rymmer den människor som inte bara befinner sig i olika faser av sin utveckling men också hyser skilda åsikter i frågor som lätt blir åtskiljande. En andlig miljö prövas av vilka som söker sig till den. Är det bara en viss kategori av människor, folk från entydiga åsiktsriktningar och likartade konfessionella sammanhang? Det tänkvärda med komuniteter som Taizé och Bose, de två kanske mest utmärkande exemplen i Europa i dag, är att de är djupt förankrade i traditionell kristen tro och på samma gång tilldragande för människor från alla håll i det kyrkliga landskapet. Här möter man ett andligt allvar som är välgörande – dessa människor har ju ”sålt allt” för att följa Kristus – och på samma gång en lätthet, en livsglädje och en distans till den egna kallelsen som speglar sig i öppna, leende ansikten. Man kan tala om ett liv i Kristi

efterföljd på ett sätt som gör tillvaron kravfylld, men varje gång jag kommer till Bose påminns jag om Jean Pierre de Caussades ord: ”Gud begär bara det som är enkelt och lätt av människan!”

*

Under våra dagar i Bose reflekterar vi varje morgon över vår egen regel i ljuset av det vi ser, hör och möter här. Vi delar erfarenheter, vår vända och längtan, när vi under mycket olika livsomständigheter söker stöd i den gemensamma regeln för ett liv i överlåtelse. Som en av deltagarna i vår grupp uttryckte det i dagens samtal: ”För mig är komuniteten framför allt ett stöd i att hålla fast vid överlåtelsen åt Kristus.” På eftermiddagarna, innan vespersen, leder en av systrarna oss i en bibelmeditation.

När vi i morgon reser hem från Bose bär vi med oss personliga och gemensamma erfarenheter, som kommer att lämna spår i våra egna liv, påverka framtida beslut och ge ifrån sig i vår omgivning. Som komunitet vill vi försöka göra minst en resa om året hit för att så många som möjligt ska få möjlighet att besöka Bose. Inte i tron att vi kan kopiera det liv vi möter här, men för att stärkas hoppet. När man väl rest hit tillsammans med andra och fått lär känna platsen och människorna är det enklare att återvända för enskild retreat. Bose är ett utmärkt alternativ för den årliga, personliga retreaten som vår regel manar oss till.

*

Låt mig till sist få säga några ord om vad som ligger framför. Vi lever i påsktidens glädje, på väg mot Pingsten. Kristi uppståndelse har förändrat allt, och som Paulus säger, ”om Kristus inte har uppstått, då är er tro meningslös”. Påskens ljus och glädje präglar nu det mesta i våra gudstjänster och vi får allt mer växa in i det mysterium som hans liv, död och uppståndelse är. Påsktiden avslutas med den så kallade *pingstnovenan*, de nio dagarna mellan Kristi himmelfärd och Pingst där vi förenas med lärjungarna i längtansfylld bön om Helig Ande.

Pingsthelgen, 29-31 maj, är en stor högtid i vår komunitet med gemenskapshelg och löftesavläggelse. Ett antal noviser kommer att avlägga sina första löften till komuniteten i Pingstdagens festgudstjänst, samtidigt som många av oss förnyar våra löften. Bägge våra visitorer deltar med oss i Pingstens gudstjänster.

På Pingstafton håller kommuniteten sitt årsmöte i Nya Slottets bibliotek 10.30. Under eftermiddagen mellan 15-17 leder Liselotte J Andersson två seminarier om den Helige Ande. Pingstaftonen avslutas med vigilia i slottskapellet 20.30. Årsmötet är öppet för kommunitetens medlemmar och noviser; seminarier och gudstjänster är självfallet öppna för alla som vill delta, även den som endast har möjlighet att komma vid något enstaka tillfälle.

Jag vill här också påminna om att datum för vårt sommarmöte är ändrat till 19-24 juli, med inledning söndag kväll och avslutning fredag förmiddag. Hela programmet för de dagarna skickas ut till er inom kort, och finns även i det kommande numret av Pilgrim.

Med varma hälsningar i Kristus från ett Bose där himlen alltmer spricker upp!

Peter Halldorf